

الزامات کفایت سرمایه در مقررات بال III و تطبیق آن در بانک‌های اسلامی

شهرام رئیسی دهکردی*
ناصر شاهباز**

* دکترای اقتصاد، معاون اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان اصفهان
** دکترای مالی، معاون مدیر عامل بانک ملی ایران

چکیده

کمیته نظارت بانکی بین‌الملل مستقر در بازل سویس در واکنش به بحران‌های مالی بین‌الملل و آثار اجتناب‌ناپذیر و مخرب آن در بخش‌های واقعی اقتصاد جهانی، اقدام به معرفی و تدوین مجموعه اصلاحات ساختاری و عمیقی برای نسبت کفایت سرمایه بانکی کرد که آخرین نسخه آن در سال ۲۰۱۰ میلادی در قالب مجموعه مقررات بازل III منتشر شد. بال III آخرین استاندارد نظارت جهانی و بین‌المللی بر مفهوم کفایت سرمایه و نقدینگی بانکی است که به منظور جلوگیری از تکرار بحران‌های مالی جهان شمول و بر مبنای بسط، گسترش و تقویت ضرورت‌های تعیین شده در مقررات بازل II معرفی شد. امروزه اجرای و استفاده از این قوانین بین‌المللی در بسیاری از اقتصادهای دنیا مورد توجه قرار گرفته و در این میان بسیاری از بانک‌های اسلامی به‌رغم سهم محدودی که در صنعت بانکداری بین‌المللی به خود اختصاص داده‌اند؛ شروع به اجرای مفاد این دستورالعمل در ساختار عملیاتی بانک‌های خود کرده‌اند. هیئت خدمات مالی اسلامی (IFSB) استانداردهای کفایت سرمایه مربوط به بانک‌ها و مؤسسات خدمات مالی اسلامی را از دسامبر ۲۰۰۵ ارائه و منتشر کرد و همزمان با تدوین مجموعه مقررات بال III، نهاد مذکور در گزارش شماره ۱۵ خود در پایان سال ۲۰۱۳ به بازنگری در نسبت کفایت سرمایه برای بانک‌های اسلامی پرداخته است مجموعه منتشر شده مذکور دارای ساختار و محتویاتی است که برای محصولات و خدمات مالی براساس شریعت اسلام طراحی شده و راهنمای دقیقی برای محاسبه کفایت سرمایه در این مؤسسات را ارائه می‌کند. دنبال کردن این رویه و اجرای دستورالعمل‌های مذکور بدین مفهوم ضمنی خواهد بود که هر دو نوع بانک‌های اسلامی و ربوی یا بانکداری متعارف هزینه‌ها و ضرورت‌های جدیدی را در مسیر عملکردی خود شناسایی کرده و به اهمیت آن‌ها پی برده‌اند. این مقاله در دو بخش انجام گرفته است. در بخش اول به شناسایی و تحلیل ضرورت‌های تعیین شده در مقررات بین‌المللی بال III پرداخته شده و ضرورت‌های تطبیقی مقررات مذکور در بانک‌های اسلامی بین‌المللی، بر مبنای رویکردهای تبیین شده توسط هیئت خدمات مالی اسلامی بیان شده‌اند. در بخش دوم در سطح کلان وضعیت شاخص‌های تعیین شده در مقررات بال III برای ۳۰ بانک اسلامی مستقر در ۱۵ کشور تحلیل شده و در سطح خرد نیز رویه تعیین معیارهای کفایت سرمایه و ریسک نقدینگی و ریسک اهرمی در بانک الراجحی به‌عنوان نمونه مورد تحلیل قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: نظارت بانکی، کمیته بال، بال III، بانکداری اسلامی، هیئت خدمات مالی اسلامی JEL

Classification: G21; G32